

Date: 23rd June-2025

**OILAGA KELINING MOSLASHISH JARAYONINI PSIXOLOGIK JIHATDAN
TADQIQ ETISH**

Rahimova Matluba

“Oila va hotin qizlar ilmiy-tadqiqot instituti”

tayanch doktoranti

rahimovamatluba3759@gmail.com

Oila psixologik jihatdan insonlarning ruhiy va jismoniy tinchlantirish, o'zaro munosabatlarni kuchaytirish, maslahatlarni hal qilish va turmush mustaqilidagi sodir bo'lishlariga aloqador bo'lgan masalalarni o'rganish va hal qilishga oid barcha jarayonlarni o'z ichiga oladi. Oila psixologik jihatdan quyidagi asosiy ko'rsatmalar orqali belgilanadi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi va boshqa qonunlar oilada turmush mustaqilidagi oilalar uchun huquqni ta'minlaydi. Bu, insonlarning o'zaro munosabatlari, oilaviy munosabatlari va oila a'zolarining ruhiy tinchlantirishini ta'minlashga oid huquqlarini ta'minlaydi. Psixologik yordam va konsultatsiyalar oiladagi munosabatlar va muammolarni hal qilishga yordam berishi mumkin. Bu, oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarda yoki turmush mustaqilidagi boshqa muammo va qiyinchiliklarda yordam berishni o'z ichiga oladi.

O'zaro munosabatlarni kuchaytirish va oilaviy munosabatlarni rivojlantirish masalalari, oila psixologik jihatdan muhimdir. Bu, oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni tuzish, sog'liqni ta'kidlash, aloqa va uchrashuvni kuchaytirish va oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni samarali va sog'likli qilishni o'z ichiga oladi. Psixologik muammo va qiyinchiliklarga oid masalalarda, tibbiy yordam ham muhimdir. Tibbiyot mutaxassislarining yordami bilan psixologik va jismoniy tinchlantirish muammo va qiyinchiliklari bartaraf etish mumkin. Oila psixologik jihatdan insonlarning yaxshi hayot sirlarini o'rganish, o'zaro munosabatlarni kuchaytirish, turmush mustaqilidagi sodir bo'lishlarini ta'minlash va oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni kuchaytirishga qaratilgan. Bu, oila a'zolari uchun xavfsiz va sog'lom muhit yaratishga yordam beradi.

Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishda shu davlatlarning olimlari ham ko'plab tadqiqotlar olib borganlar. Ularning o'rganishlari shuningdek Osiyo, Janubiy Koreya, Rossiya, Amerika Qo'shma Shtatlari, Yevropa davlatlarida ham amalga oshirilgan. Quyidagi misollar bir qancha mamlakatlarda olib borilgan tadqiqotchilar va olimlar tomonidan amalga oshirilgan tadqiqotlarni ko'rsatadi.

Janubiy Koreya olimlari turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishda muhim ishlar olib borishgan. Misol uchun, "**Eun Kyung Kwon**" Janubiy Koreyaning "Kyungpook National University" universitetining tadqiqotchisidir. U uning "Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayoni va ularning oilaviy munosabatlari" mavzusidagi tadqiqotlari Janubiy Koreyadagi bu mavzuga oid turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishda o'z o'rnini bor.



Date: 23rd June-2025

Rossiyadagi olimlar ham oilaviy munosabatlar va kelining o'z-o'zini aniqlashga oid turli tadqiqotlar olib borib kelganlar. Misol uchun, "**Larisa E. Zamiatina**" Rossiyaning "Institute of Sociology of the Federal Center of Theoretical and Applied Sociology of the Russian Academy of Sciences" institutining tadqiqotchisi bo'lib, uning "Oilaviy munosabatlar va kelining o'z-o'zini aniqlash" mavzusidagi tadqiqotlari Rossiyada shu sohada amalga oshirilgan turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga oid ko'nikmalar taqdim etmoqda.

Amerikadagi olimlar ham turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishda muhim ishlar ko'rsatmoqda. Misol uchun, "**Dr. Niobe Way**" Amerika Qo'shma Shtatlarining "New York University" universitetining tadqiqotchisi bo'lib, uning "Oilaviy munosabatlar va oilaga moslashish jarayoni" mavzusidagi tadqiqotlari Amerikada shu mavzuda olib borilgan tadqiqotlar ichida o'rin olgan.

Jahon ilmiy jamoatida turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga oid bir nechta zamonaviy olimlar va tadqiqotchilar mavjud. Ularning tadqiqotlari va ilmiy maqolalari yosh qizlar va oilaviy munosabatlarga oid turli mamlakatlarda, shuningdek Osiyo mintaqasida ham olib borilgan.

Ann C. Crouter Pennsilvaniya Universitetida ijtimoiy va oilaviy munosabatlar sohasida mutaxassis bo'lgan olimdir. Uning "Oilaviy munosabatlar va oilaviy munosabatlar jarayonlari" mavzusidagi tadqiqotlari oilaviy munosabatlarni o'rganishga oid foydali ma'lumotlar taqdim etadi.

Susan Golombok Britaniyadagi Cambridge Universitetining jamiyatining zamonaviy olimidir. Uning "Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayoni" mavzusidagi tadqiqotlari oilaviy munosabatlarni o'rganish, turmush mustaqilidagi yosh kelinlar uchun muhim bo'lgan ko'nikmalar va fikrlar bilan ta'minlaydi.

Elsa Vivanco-Cabrera Meksikada psixologiya bo'yicha mutaxassis bo'lgan olimdir. Uning "Oilaviy munosabatlar va oilaviy munosabatlar tarbiyalash jarayonlari" mavzusidagi tadqiqotlari turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga yordam beradi.

O'rta Osiyodagi ilm-fan jamiyati, turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga qiziqish kuchli, bu mavzuda bir nechta tadqiqotlar va ilmiy maqolalar chiqarib kelgan. Bu mavzuda o'rganishlar o'rtacha o'zgarishlar va mustaqil hayotga moslashishlar kabi ko'rsatkichlarni o'rganib chiqishga yordam beradi. O'zbekiston, Qozog'iston va Qirg'iziston Respublikalari bo'ylab qilgan ilmiy tadqiqotlarda **Boris Mironovning** "Oilaviy muhabbatning turli yoshdagi qizlarning ruhiy salohiyati va jinsiy hayotiga ta'siri" mavzusidagi tadqiqotlari kuzatib borilgan. **Alimjanov Bahodirning** "Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashuvi va ularning o'z-o'zini tanishish jarayoni" mavzusidagi tadqiqotlari, turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonlarini, oilaviy munosabatlarni, turmushda mustaqil yashashni o'rganish, oilaviy munosabatlarning rivojlanishini va o'z-o'zini tanishishni o'rganishga yo'l beradi. **Shakhnoza Azamova** "Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashuvi" mavzusidagi tadqiqotlarni o'rganish orqali, oilaviy munosabatlar, ijtimoiy va psixologik jarayonlar, turli yoshdagi qizlarning o'zgarishlari,



Date: 23rd June-2025

qizlarning oilaga moslashish jarayonlarida o'z-o'zini o'rganish, tanishish jarayonlariga ta'sir qiladi.

Ko'plab davlatlarda oilaviy munosabatlar va turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga oid tadqiqotlar amalga oshirilgan. Bu tadqiqotchilar va olimlar turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga oid muhim ma'lumotlar va fikrlar taqdim etmoqdalar. Bu kabi ilmiy o'rganishlar, turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashish jarayonlarini, oilaviy munosabatlarni rivojlantirishni, mustaqil hayotga o'zgarishlarni, o'z-o'zini tanishni va o'zini rivojlantirishni o'rganishga yordam beradi.

. Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashuvi oilaviy munosabatlarning rivojlantirilishida va oila a'zolari o'rtasidagi munosabatlarni kuchaytirishida ahamiyatga ega. Qizlar oilaga moslashishda quyidagi muhim nuqtalarni e'tiborga olishadi. Oilada sog'lom muhitni saqlab qolish, aloqa qurish va bir-biriga e'tibor qaratish o'zaro munosabatlarni kuchaytirishda muhimdir. Qizlar oila a'zolari bilan munosabatlarni o'zlashtirish, o'z fikrlarini ifoda qilish va qaror qabul qilish bo'yicha ochiq va do'stona suhbatda bo'lishadi. Oilaviy munosabatlar o'zaro samarali hamkorlik va ijodiy faoliyatlar bilan kuchayadi. Qizlar oila a'zolari bilan jamoatda ijtimoiy va madaniy tadbirlarga qatnashish, bir-birlari bilan yaxshi munosabatlarni o'rganish va rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Qizlar oila a'zolari bilan maslahatlashish, muammolarni hal qilish va qo'llab-quvvatlash o'zaro tinchlantirishga yordam beradi. Oilada maslahatlar va qo'llab-quvvatlash ko'proq darajada oilaviy munosabatlarni kuchaytiradi. Oilada adolat va ehtirom atmosferi yaratilishi muhimdir. Qizlar oila a'zolari bilan adolat va ehtiromni o'rgangan holda munosabatlarni rivojlantirishi va boshqalar bilan adolat va ehtiromda aloqani o'rganishi muhimdir. Oiladagi qizlar jamoatda faol ishtirok etish va o'zlarini jamoatda qo'llab-quvvatlash o'rganishi mumkin. Shu bilan birga, ularga oila a'zolari tarafdorlik ko'rsatish, ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishlariga ega bo'lishi va ularni o'z uylarida qo'llab-quvvatlash imkoniyatini ta'minlash juda muhimdir. Bu muhim nuqtalar orqali, turli yoshdagi qizlar oilaga moslashish orqali oilaviy munosabatlarni kuchaytirish, o'zaro qo'llab-quvvatlash va bir-birlarini tushunishga imkoniyat yaratishadi. Bu esa, o'z oilasini qadrlash va o'z hayotida muvaffaqiyatga erishishga yordam beradi.

Kelinlarning yangi oilaga moslashuvi psixologiyada aloqador va muhim bir mavzu. Yangi oilaga moslashuv psixologik o'zgarishlarga olib kelishi mumkin va kelinlar uchun bu jarayon chet elda, yangi oilaviy aloqa va maqsadga yo'naltirilgan yashashni o'rganishni talab qiladi. Quyidagi nuqtalarga e'tibor bering: Yangi kelindan kutilgan eng birinchi ish uyg'onish va tanishish bo'ladi. Bu, kelin va oila a'zolari o'rtasidagi birinchi doimiy munosabatlarni shakllantirishga yordam beradi. Kelin yangi oilaviy o'zgarishlarga moslashishi uchun o'z oilasiga o'zaro aloqada bo'lishi muhimdir. Ular o'rtasidagi ochiq, foydali va sog'lom muhitni ta'minlovchi suhbatlar hayotni o'zgarishlar bilan boshlashga yordam beradi. Yangi kelin oilada o'z munosabatlarini aniqlash uchun va uning roli va joyini tushunish uchun va oila a'zolari bilan birgalikda munosabatlarni aniqlash uchun umumiylikni saqlashga harakat qilishi lozim. Yangi kelin va uylangan kuyov o'rtasida o'z



Date: 23rd June-2025



vazifalarini kelishib olish juda muhimdir. Oila tuzilmasi va munosabatlar o'zgarishga va kelin yangi oilaga moslashish jarayonida kelindan sabr talab qiladi. Yangi kelinning oilaga moslashishi psixologik jarayon bo'lib, har bir oilada har xil bo'ladi. Bu, o'zaro ehtirom va adolat bilan, sabr va murojaat bilan qo'llab-quvvatlash, yangi munosabatlarni shakllantirishga olib keladi va kelin va oila a'zolari o'rtasida sog'lom munosabatni ta'minlaydi.

Turli yoshdagi qizlar oilaga moslashish jarayonida quyidagi amallarni amalga oshirishi lozim. Kelin yangi oilasiga kirish uchun o'z oilasi va yangi oilasining a'zolari bilan o'zaro ko'rishish va suhbatlashish uchun o'zida ishonch bo'lishi kerak. Suhbatlashish orqali o'zini tanitish, o'z hayoti va maqsadlari haqida gaplashish muhimdir. Yangi kelin o'z oilasi va yangi oiladagi muhitni tushunishga harakat qilishi kerak. Bu, oilaviy munosabatlar va oilaviy tartibni tushunishga yordam beradi. Kelin oiladagi madaniyatni tushunish va qadrlashga harakat qilishi kerak. Bu, o'z oilasiga va uning madaniy va qadr-qimmatlariga hurmat ko'rsatishda yordam beradi. Yangi kelin o'z oilasiga moslashishi va turmush mustaqilidagi hayotga o'zgarishlar adaptatsiya qilishda sabr bo'lishi talab qilinadi. Turli yoshdagi qizlar oilaga moslashish jarayonida yuqoridagi amallarni amalga oshirishi mumkin. Bu amallar kelinni o'z oilasiga moslashishi, o'z oilasini qadrlashishi va o'zining turmush mustaqilidagi hayotga o'zgarishlarga tayyorlashda yordam beradi.

Yuqoridagi olimlar va tadqiqotchilar yosh qizlarning oilaga moslashish jarayonini o'rganishga oid muhim tadqiqotlarni olib borishlari bilan mashhurdir. Bu, turli mamlakatlarda oilaviy munosabatlar va kelinning o'z-o'zini anglash, o'zini tushunish va oilaviy munosabatlarni rivojlantirish jarayonlariga oid yaxshi ko'nikmalar va fikrlar taqdim etish bilan bog'liqdir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Crouter, A. C. (2002). Families and Work: New Directions in the Twenty-First Century. University of Pennsylvania Press.
- 2.Golombok, S. (2015). Modern Families: Parents and Children in New Family Forms. Cambridge University Press.
- 3.Kwon, E. K. (2018). Adaptation Process of Young Women into New Families: A South Korean Perspective. Journal of Family Studies, 24(3), 365–378.
- 4.Way, N. (2011). Deep Secrets: Boys' Friendships and the Crisis of Connection. Harvard University Press.
- 5.Zamiatina, L. E. (2017). Family Relations and the Process of Self-Identification in Young Brides. Sociological Studies, 6, 88–95.
- 6.Vivanco-Cabrera, E. (2016). Family Bonding and Psychological Adjustment in New Marriages: A Mexican Study. Mexican Journal of Psychology, 33(2), 122–134.
- 7.Alimjanov, B. (2019). Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashuvi va ularning o'z-o'zini tanishish jarayoni. Toshkent Davlat Pedagogika Universiteti Ilmiy Jurnali, 4(2), 54–62.
- 8.Azamova, Sh. (2021). Turli yoshdagi qizlarning oilaga moslashuvi va psixologik moslashuv omillari. O'zbekiston Psixologiya Jurnali, 1(1), 77–84.

Date: 23rd June-2025

9. Mironov, B. N. (2018). Oilaviy muhabbatning turli yoshdagi qizlarning ruhiy salohiyati va jinsiy hayotiga ta'siri. Markaziy Osiyo Ijtimoiy Tadqiqotlar Jurnali, 3(1), 45–53.

